

LISA 9 õppesuunaained

SISUKORD

INFORMAATIKA AINEKAVA.....	2
MAJANDUSÕPETUSE AINEKAVA	6
MEEDIAÕPETUSE AINEKAVA.....	22

INFORMAATIKA AINEKAVA

„Dokumendi- ja andmetöötlus“

Kursuse lühikirjeldus

Kursus keskendub informaatika põhiküsimustele üsna kitsas kontekstis, mis on piiritletud otseselt gümnaasiumiastmes üleminekueksami asemel tehtava uurimistöö vajadustega. Informaatika on info struktuuri, loomist, hankimist, töötlemist, tõlgendamist, edastamist ning esitamist käsitlev teaduse ja tehnika haru. Selle kursusega tutvustatakse õpilastele praktiliste tegevuste kaudu meetodeid ning tarkvaravahendeid, mis lihtsustavad uurimisandmete kogumist, töötlemist, analüüsi ja esitlemist.

Gümnaasiumi õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- tuleb toime arvuti kasutamisega uurimistööd tehes, sh andmeid kogudes, töödeldes ja analüüsides ning uurimistulemusi esitades;
- valib andmete kogumiseks ja töötlemiseks sobivad meetodid ning tarkvara;
- esitab mõttekaid hüpoteese ja katsetaks nende kehtivust;
- teeb kogutud uurimisandmete põhjal järeldusi ning põhjendaks neid.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- leiab info sobivast allikast, hindab selle usaldusväärsust ja koostab korrektse viitekirje;
- viitab allikatele tekstis korrektselt;
- koostab erinevaid küsimuste tüüpe ja vastuste skaalasid sisaldava veebipõhise küsimustiku;
- korraldab veebipõhise ankeetküsitluse ning esitab küsitluse teel kogutud andmestiku elektroonilise andmetabelina;
- sorteerib ja filtreerib andmed andmetabelis;
- koostab andmetabeli põhjal sagedustabeli ning eri tüüpi diagramme;
- esitab kirjeldavad ja statistilised karakteristikud (keskmised, standardhälve, miinimum, maksimum) koos oma selgitustega;
- vormistab korrektselt uurimisaruande;
- koostab uurimisaruande põhjal esitluse ning kannab selle ette.

Õppesisu

- Infootsing internetis. Töö allikatega ja viitamine. Viitekirje vormistamine ning viidete haldamine spetsiaalse tarkvaraga.
- Veebipõhise küsimustiku koostamine.
- Andmetöötluse alused. Andmete sorteerimine ja filtreerimine, sagedustabeli koostamine, tingimusvalemid. Kirjeldav statistika: keskväärtus, mood, mediaan, standardhälve. Andmete visualiseerimine diagrammidega.

- Uurimisaruande vormindamine: tabelid, joonised, laadid, sisukord, indeks, päis, jalus, joonealused märkused.
- Uurimisaruande põhjal esitluse koostamine ja ettekandmine.

Sissejuhatus veebiprogrammeerimisse

Kursuse lühikirjeldus

Kursus käigus saab õpilane ülevaate arvusüsteemidest, programmeerimise olemusest ja põhimõistetest ning veebi toimimise põhimõtetest.

Õppesisu ja õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- Teab, et arvutid mõtlevad kahendsüsteemis;
- Teab, et arvusüsteeme on lõpmata palju;
- Oskab teisendada arve ühest arvusüsteemist teise;
- Oskab arvutada 2-nd-, 10-nd- ja 16-süsteemis olevate arvudega;
- Teab programmeerimise põhimõisteid;
- Teab veebi toimimise klient-server põhimõtet;
- Teab järgmiste täheühendite tähendust: HTTP, HTTPS, HTML, CSS, JS, PHP, MySQL;
- Oskab nimetada, kummal pool klient-server süsteemis või nende vahel eelpool toodud täheühendid toimivad;
- Teab HTML-i elemente ja oskab kirjutada lihtsaid HTML-keelseid veebilehti neid kujundada CSS-iga ning muuta interaktiivseks, kasutades JS ja PHP skripte.

PHP rakendused veebiprogrammeerimises

Kursuse lühikirjeldus

Kursuse käigus õpib õpilane looma lihtsaid PHP rakendusi veebilehtedele. Kursuse käigus tegeletakse algoritmimisega ning tutvutakse erinevate matemaatiliste operatsioonide algoritmidega. Kursuse lõpuks valmib terviklik sisselogimisega portaalilaadne veebilehestik.

Õppesisu ja õpitulemused

Kursuse käigus lahendatakse palju algoritmimisülesandeid.

Kursuse lõpus õpilane:

- Õpib tundma ja kasutama programmeerimise komponente: muutuja, konstant, tingimuslause, valikulause, korduslause, alamprogrammid, failid, sessioonid, *include*;
- Teab algoritmimise olemust ning oskab ise välja mõelda algoritme lõpptulemuse saavutamiseks;
- Tutvub MySQL andmebaasi ehitusega;
- Oskab kasutada PHPMyAdmin MySQL-i serveri haldusliidest ning selle abil andmebaasiserverisse tabeleid luua ja andmeid lisada;
- Oskab kirjutada päringuid andmebaasist andmete PHP-programmi saamiseks ning neid andmeid töödelda nõutud kujule;

MAJANDUSÕPETUSE AINEKAVA

MAJANDUSE JA ETTEVÕTLUSÕPETUSE AINEKAVA

Ainevaldkond: Sotsiaalsained

Õppeained: Majanduse alused 10. kl (35 tundi) Ettevõtluse alused 12.kl (35 tundi)
Makromajandus 12. kl (35 tundi)

Üldalused:

Õpilased saavad kursuste raames teavet erinevatest elukutsetest, elukutsetele esitatavatest nõuetest ja õppimisvõimalustest, õpivad koostama elulookirjeldust, käituma töövestlustel. Õpitakse analüüsima tööturu nõudmisi ja pakkumisi, nägema ja hindama oma soove ning võimalusi. Elukutsevalikul õpitakse nägema töötaja rolli kõrval ka tööandja (ettevõtja) rolli.

Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja õpilase igapäevaeluga ning majanduses toimuvaga seostatult. Õppeprotsessis on olulisel kohal uurimuslikud tegevused, arutelud, ajurünnakud, rollimängud, rühmatööd, projektides osalemine, välitööd, õppekäigud, kohtumised erinevate elukutsete esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töökohal, analüüsid, kirjeldused jmt. Uurimusliku õppe käigus omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Majandusõpetuse üheks õppevormiks on majanduse modelleerimise ülesannete lahendamine, mis võimaldab õpilastel omandada majanduse põhiprintsiipide vahelisi seoseid.

Õpilastel on võimalus ennast proovile panna õpilasfirma tegevuses ja seeläbi tunnetada oma ettevõtlikkust, oskusi ja võimalusi tegutseda ettevõtjana.

Õppe- ja kasvatueesmärgid:

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse õppimise eesmärgiks on omandada arusaamine ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning vastastikustest seostest nii üksiksiku, ettevõtte, riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil. Seejuures arendatakse õpilastes ettevõtlikku ja keskkonda väärtustavat ning säästvat eluhoiakut, probleemide lahendamise ja uurimuslikke oskusi.

Majandusõpetuse läbimisel omandavad õpilased oskuse otsida, kasutada, analüüsida ja hinnata mitmesuguseid statistilisi materjale ning kasutada infotehnoloogilisi vahendeid.

Kooliastme õpitulemused:

Gümnaasiumi lõpetaja:

1. seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;

- hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ja väärtustab ärietika põhimõtteid;
- tunneb tööseadusandlust ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- teab, et raha on üldtunnustatav maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja selgitab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;
- selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmäärke ja tähtsust maailma globaliseerumisel.

Õppesisu ja tegevus

Esitatud teemade kaupa tabelina, kus kajastuvad õpitulemused ja praktilised tegevused,.

Iga kursuse lõpus on välja toodud lõiming teiste õppeainetega, läbivad teemad ja õpipädevused, õppekava lõpus kooli füüsilise õpikeskkonna tingimused ja hindamise iseärasused.

Majanduse alused 10. kl (35 tundi) Mikroökonomika I kursus

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
<p>I teema Majanduse olemus. (6 tundi)</p> <p>Majanduse olemus. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud: Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökonomika. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus. Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid; • analüüsib, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Majandussüsteemide võrdlus. • Kodukoha (ümbruskonna) ressursside kaardistamine, ettekanne. • Simulatsioon „Üksikul saarel“ (nappus).

<p>Põhimõisted: Nappus, kompromiss, alternatiivkulu, loodusressursid, inimressursid, kapital, mikro- ja makroökoonoomika, eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus, motiiv, tulu, kulu, kasum.</p>		
<p>Lõiming: geograafia: tootmistegurid, ühiskonnavormid; ajalugu: naturaalmajandus, plaanimajandus, turumajandus, merkantilism, füsiokraadid. Isikutest on märgitud D.Ricardo, A.Smith, Quesnau, ühiskonnaõpetus – A.Smith, majandussüsteemid, tootmistegurid;</p> <p>Õpipädevus:probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist</p> <p>Väärtuspädevus: ressursside nappus, majandusliku tegevuse motiivid, keskkonnahoidlik majandus</p> <p>Sotsiaalne pädevus: majanduse roll eri ühiskondades, mõju keskkonnale</p> <p>Enesemääratluspädevus: iseseisva töö oskus, erinevate elurollide tundmaõppimine</p> <p>Ettevõtlikuspädevus: probleemülesande lahendamine, esinemine ettekandega</p> <p>Matemaatikapädevus: graafikute lugemine, alternatiivkulu, hindade ja kasumi arvutamine</p> <p>Suhtluspädevus: rühmatöö, ettekanded</p> <p>Läbivad teemad: <u>Keskkond:</u> kriitiline mõtlemine ning probleemide lahendamine; <u>Innovatsioon:</u> IKT kasutamine andmete leidmiseks; <u>Teabekeskkond:</u> ajakirjandusest teabe leidmine kohalike ettevõtete kohta; <u>Elukestev õpe:</u> õpioskuste, suhtlemisoskuse, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskuste arendamine; <u>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus:</u> kodukoha väärtuste hindamine; <u>Väärtused ja kõlblus:</u> ausus, kogukonnaga arvestamine.</p>		

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
----------	--------------------------	--------------------------------------

<p>II teema Nõudmine, pakkumine, hind. (7 tundi)</p> <p>Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.</p> <p>Põhimõisted: Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju, Defitsiit (alapakkumine) ja ülepakkumine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab nõudmise ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel; saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest; hindab nõudluselastsuse mõju nõutavale kogusele; • selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi. <p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praktilised ülesanded nõudluse pakkumise ja hinna kujunemise kohta; • Nõudluse ja pakkumise graafikute koostamine; • Virtuaalsed õppemängud: TITAN, Simulaator <p>7</p>
<p>Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, koordinaatteljestik, funktsiooni graafiku joonestamine, võrrandisüsteemi lahendamine; tulu ja kulu arvutamine; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel; ühiskonnaõpetus – inflatsioon.</p> <p>Õpipädevus: probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist, virtuaalsed õppemängud</p> <p>Väärtuspädevus: ressursside nappus, defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikud tagajärjed, keskkonnahoidlik majandus</p> <p>Sotsiaalne pädevus: defitsiidi ja ülepakkumise sotsiaalsed tagajärjed, mõju keskkonnale</p> <p>Enesemääratluspädevus: iseseisva töö oskus, tarbija ja müüja rollide tundmaõppimine</p> <p>Ettevõtlikuspädevus: probleemülesande lahendamine,</p> <p>Matemaatikapädevus: nõudluse ja pakkumise graafikute lugemine, hindade ja kasumi arvutamine</p> <p>Suhtluspädevus: rühmatöö, võistlus õppemängudes</p> <p>Läbivad teemad: <u>Keskkond:</u> kriitiline mõtlemine ning probleemide lahendamine; <u>Innovatsioon:</u> IKT kasutamine õppemängudes; <u>Teabekeskkond:</u> ajakirjandusest teabe leidmine hindade kohta; <u>Elukestev õpe:</u> õpioskuste, suhtlemisoskuse, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskuste arendamine; <u>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus:</u> kaalutletud ostuotsuste tegemine; <u>Väärtused ja kõlblus:</u> aus konkurents turul.</p>		

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
<p>III teema Inimene kui omanik, töötaja ja tarbija. (12 tundi)</p> <p>Kodumajapidamised. Isiklik ja pere eelarve, eelarve piirangud. Oskused ja võimed. Tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse. Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Tööseadusandlus. Ettevõtlus. Ettevõtluse vormid Eestis.</p> <p>Põhimõisted: Kodumajapidamised, tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse, tööjõud, tööhõive, töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed, ettevõtlus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena; • analüüsib tööjõu iseärasusi sõltuvalt tegevusalast ja ametikohast; • oskab vormistada nõuetekohaselt elulookirjeldust ja töökohataotlust. 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CV koostamine • Isikliku eelarve koostamine • Töötasudega seotud arvutused <p>Info leidmine erinevatest andmebaasidest: CV koostamiseks, palga arvutamiseks, tarbijakaitse ja ettevõtluse kohta.</p>
<p>Lõiming: inimeseõpetus: enda ja kui ettevõtja isikuomaduste analüüs; eesti keel: ajalehe info analüüs CV koostamine, motivatsioonikiri; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel, ajalugu: palgatöötajad; ühiskonnaõpetus: tööturg, tööhõivepoliitika, tarbija, töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed; geograafia: ettevõtted, tööealine rahvastik; matemaatika: protsentarvutused.</p> <p>Õpipädevus: probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist, võõrkeelse ja majandusliku sõnavara täiendamine</p> <p>Väärtuspädevus: enda ja ettevõtja majandusliku tegevuse motiivid, töö tähtsus inimese elus ja ühiskonnas</p> <p>Sotsiaalne pädevus: töövestlus ja CV koostamine</p> <p>Enesemääratluspädevus: iseseisva töö oskus, erinevate töörollide tundmaõppimine</p> <p>Ettevõtlikuspädevus: probleemülesande lahendamine, esinemine töövestlusel</p> <p>Matemaatikapädevus: töötasude ja maksude arvutamine, isikliku eelarve koostamine</p> <p>Suhtluspädevus: rühmatöö, töövestlus</p>		

Läbivad teemad: Keskfond: ressursside kasutamine; Innovatsioon: IKT kasutamine andmete leidmiseks; Teabekeskfond: ajakirjandusest teabe leidmine CV-Online kasutamine, palgakalkulaatori kasutamine, töökuulutuse analüüs; Elukestev õpe: karjääri planeerimine, tutvumine erinevate töörollidega; Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: töö tähtsus elus toimetulekuks; Väärtused ja kõlblus: säästlik tarbimine; Tervis ja ohutus: tarbijakaitse.

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
<p>IV teema Raha ja finantsmajandus. (10 tundi)</p> <p>Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Kommertspangad, nende ülesanded ja, pakutavad teenused. Hoiustamine ja laenamine, riskid.</p> <p>Kindlustus ja kindlustuse pakutavad teenused. Väärtpaberid: võlakirjade ja aktsiate olemus ning erinevus. Väärtpaberitur.</p> <p>Põhimõisted: raha, finantsvahendus, keskpang, kommertspank, hoiustamine, laenamine, riskid, kindlustus, väärtpaberid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kommertspankade rolli maksete teostajana ja vahendajana raharingluses, hoiuste ja laenude tähtsust pankade bilansis; • tunneb kindlustuse olemust ja kindlustuse pakutavaid teenuseid, pensionikindlustus • tunneb tähtsamate väärtpaberite – võlakirjade ja aktsiate olemust ning erinevust, selgitab väärtpaberituru tegevust; • omandab finantskirjaoskuse oma raha planeerimisel ja kasutamisel, oskab hoiduda finantsriskidest. <p>2.</p>	<p>Praktilised tööd: kommertspankade ja Statistikaameti kodulehe materjalide põhjal ülesannete lahendamine. Laenude ja hoiuste intresside ning väärtpaberite dividendide arvutamine.</p> <p>Õppemängud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • interaktiivsed investeerimismängud • Kommertspanga külastus • Pangaesindaja tunnikülastus • Rollimängud (kuidas saada pangast laenu)
<p>Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, intresside, dividendide arvutamine; liht- ja liitprotsendiline muutumine; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täiendamine erinevate infoallikatega töötamisel; ühiskonnaõpetus: pankade roll ja ülesanded, laenud ja hoiused; geograafia: finantsvahendust pakkuvad ettevõtted, nende paiknemine; ajalugu: Eesti marga, krooni ja euro kasutuselevõtt.</p>		
<p>Õpipädevus: probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist, võõrkeelse ja majandusliku sõnavara täiendamine</p>		

Väärtuspädevus: raha väärtuse hindamine

Sotsiaalne pädevus: pankade roll ühiskonnas laenamise ja hoiustamise vahendajana

Enesemääratluspädevus: säästmine isiklikus elus, laenamise ohtude ja riskidega arvestamine

Ettevõtlikuspädevus: probleemülesande lahendamine, rollimängud

Matemaatikapädevus: hoiuse- ja laenuintresside, dividendide arvutamine, graafikute lugemine

Suhtluspädevus: rühmatöö, vestlused pangatöötajaga

Läbivad teemad: Innovatsioon: IKT kasutamine andmete leidmiseks, pangakaartde kasutamine; Teabekeskond: pankade kodulehtedelt teabe leidmine; Elukestev õpe: säästlik finantskäitumine, riskide kaalumine; Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: säästmise tähtsus elus toimetulekuks; Väärtused ja kõlblus: säästmine ja riskide maandamine.

Ettevõtluse alused 12. kl (35 tundi) Mikroökonomika II kursus

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
<p>1) Ettevõtlus.</p> <p>Ettevõtlus. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte organisatsioonilised vormid. FIE, osaühing, aktsiaselts. Ettevõtja karjäär. Äriseadustik.</p> <p>Põhimõisted: ettevõtlus, ettevõtlikkus, ettevõtja, kasum, kahjum, FIE, osaühing, aktsiaselts, sotsiaalne ettevõtlus, MTÜ, sihtasutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid; • analüüsib ettevõtte põhilisi kohustusi oma töötajate, klientide, aktsionäride ja kohaliku ühiskonna ees; • mõistab ettevõtlust kui elatise teenimise võimalust 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <p>Õpilafirma loomine,</p> <p>Kodukoha ettevõtete kaardi koostamine</p> <p>Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:</p>

<p>2) Ettevõtte alustamine</p> <p>Oma ettevõttega alustamine. Äriidee, äriplaani. Toode ja teenus. Algkapital, investeerimine. Väärtpaberid. Tootlikkus, kvaliteet. Püsi- ja muutuvkulud. Kaasaegse tehnoloogia, ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele.</p> <p>Põhimõisted: äriidee, äriplaani, algkapital, investeerimine, väärtpaberid, tootlikkus, püsi- ja muutuvkulud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> oskab lihtsamat oma teostamiseks. koostada äriplaani äriidee 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> Õpilasfirma äriidee SWOT ja äriplaani koostamine Õpilasfirma põhikirja koostamine ja registreerimine sihtasutuses JA Eesti Turu-uuring, müügiproгноosi koostamine Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:
<p>3) Ettevõtte raamatupidamine</p> <p>Ettevõtte raamatupidamine. Bilanss. Kasumiaruanne. Aktiva, passiva, kasum, kahjum, kulum. Põhivara, käibevara, kohustused. Üksikisiku ja ettevõtte tulumaks, sotsiaalmaks, käibemaks, töötuskindlustusmaks. Dividendide maksustamine ja reinvesteerimine</p> <p>Põhimõisted: Maksud, kasum, kahjum, dividend, eelarve, bilanss, aktiva, passiva, põhivara, käibevara, kulum, omakapital, müügitulu, käive, likviidsus, reinvesteerimine</p>	<ul style="list-style-type: none"> tunneb raamatupidamise aluseid ja oskab pidada lihtsat majandusarvestust, teeb vahet püsi- ja muutuvkulude vahel; oskab lugeda bilanssi ja kasumiaruannet. 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <ol style="list-style-type: none"> Õpilasfirma eelarve. Õpilasfirma raamatupidamine. Raamatupidamisülesanded. Tasuvusanalüüs. Ülesanded ettevõtte maksude kohta. <p>Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:</p>

<p>4) Juhtimine. Juhtimine. Eesmärkide püstitamine, planeerimine. Meeskonnatöö, tööjaotus, motiveerimine, kontrollimine, koolitamine. Ajakasutus.</p> <p>Põhimõisted: karjäär, planeerimine, motiveerimine, ärireeetika, juhtimisstrateegiad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab juhi peamisi ülesandeid meeskonna liidrina; • oskab kasutada erinevaid tehnikaid juhtimisprobleemid ele lahenduste pakkumisel. 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> Aja planeerimine ja töögraafiku koostamine. Juhtimisoskuse hindamine testi abil. Juhtimisalase info leidmine erinevatest andmebaasidest.
<p>5) Tööjõud Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Tööpuudus. Töötasud. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Tööseadusandlus.</p> <p>Põhimõisted: tööandja, töövõtja, tööleping, töövõtuleping, tööhõive, brutopalk, netopalk, töötü, koondamine, vallandamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb tööseadusandlust ja oskab valida või leida tööd; • oskab arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule; • oskab hinnata enda võimeid ja vastutust töötades ühel ametikohal õpilasfirmas; • oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust; • orienteerub tööseadusandluses.. 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <ol style="list-style-type: none"> Motivatsioonikirja koostamine. Palga ja ettevõtte palgafondi arvutamine Töötasualase info leidmine erinevatest andmebaasidest. Ettevõtte ja üksikisiku töötasuga seotud maksumäärade selgitamine
<p>6) Konkurents ettevõtluses Konkurents ettevõtluses. Konkurentsi vormid. Konkurentsi positiivne ja negatiivne mõju tootmisele ja tarbijale. Konkurents ja keskkond. Litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus.</p> <p>Põhimõisted: Konkurents, täielik konkurents, monopolistlik konkurents, oligopol, monopol, innovatsioon, litsents, patent,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb konkurentsiliike, konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid. • oskab hinnata konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid, seostada reaalse eluga; • väärtustab kvalifitseeritud tööoskusi ja haridust; • käitub keskkonnateadlikult. 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> analüüsida meedia ja reklaami mõju konkurentsile. Ettevõtete konkurentsi näidete leidmine ja võrdlemine Interneti vahendusel. Õpilasfirma konkurendid.

<p>kasulik mudel, autoriõigus. Kõlvatu konkurents, kartellikokkulepe, dumping</p>		
<p>7) Turundus. Turundus. Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad. Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.</p> <p>Põhimõisted: turundus, turustus, müügistrateegia, reklaam, turu segmenteerimine, toote eluiga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oskab püstitada tootmise ja müügi eesmäärke; • tunneb turunduse mõistet, rolli ettevõtte tegevuses; • oskab hinnata ja võrrelda turustruktuure ja strateegiaid, teha reklaami ja müüa tooteid; • oskab analüüsida reklaame; • oskab koostada erinevale sihtrühmale turundusplaane. 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Kaupluste müügitoetuse ja –tegevuste, kampaaniate võrdlemine b. Reklaamianalüüs c. Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest. d. Õpilasfirma turundus.
<p>8) Ärieetika. Ärieetika. Vastutus tarbija ja ühiskonna ees, ettevõtte omanike ning töötajate ees. Sotsiaalne ettevõtlus. Eetika olemus ja moraal. <u>Töösuhted ja töövaidlus.</u></p> <p>Kutse-eetika ja ametialane käitumine. Illegaalne äri (korruptsioon, inimkaubandus, kõlvatu konkurents jne.)</p> <p>Põhimõisted: eetika, ärieetika, moraal, sotsiaalne ettevõtlus, korruptsioon, ärisaladus, varaline vastutus, töövaidlus, varimajandus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oskab tuua eetiliste äriotsuste näiteid, mis mõjutavad ühiskonda; • hindab seoseid väärtuste ja käitumiste vahel; • oskab analüüsida kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme; • omab ettekujutlust väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle. • oskab faktiliselt põhjendada oma seisukohti; • oskab ette näha, võimaluse korral 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Meediaartiklite kriitiline analüüs b. Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest

<p>(must turg), ümbrikupalk. 3.</p>	<p>vältida ja lahendada väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone.</p>	
<p>Lõiming: eesti keel: ajalehe info analüüs CV koostamine, motivatsioonikiri ÕF põhikirja koostamine, raamatupidamisterminite õigekiri, avalik esinemine ja sõnavara kasutus, elulookirjelduse (CV koostamine) ja töökohataotluse kirjutamine, meediareklaamide ja artiklite analüüs korrektse keele arendamine; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel ühiskonnaõpetus: ettevõtlusvormid, konkurents moraal, eetika, korruptsioon; matemaatika: algkapitali ja toote hinna määramine, ettevõtte raamatupidamise arvestus, eelarve ja bilansi koostamine, bruto- ja netopalga ning tööandja tööjõukulude arvutamine, tootlikkuse, mastaabisäästu arvutamine ja graafikute koostamine; inimeseõpetus: isiksuse omadused, võimed; geograafia: keskkonna säästmine, ajalugu: varimajandus; psühholoogia: enda kui ettevõtja isikuomaduste analüüs.</p> <p>Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet, tervis ja ohutus.</p> <p>Õpipädevus:probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist, võõrkeelse ja majandusliku sõnavara täiendamine</p> <p>Väärtuspädevus: aususe tähtsus ettevõtluses, keskkonnasäästlikkus, töö väärtustamine, ärietika</p> <p>Sotsiaalne pädevus: ettevõtluse roll, töö tähtsus ühiskonnas</p> <p>Enesemääratluspädevus: enda ettevõtlikkuse, liidrirolli hindamine, enesehinnang</p> <p>Ettevõtlikkuspädevus: õpilasfirma loomine ja tegevus, juhtimisvalmidus, motivatsioon</p> <p>Matemaatikapädevus: ettevõtte kulude, tulude, kasumi, kahjumi, tootlikkus, bilansi ja maksude, palga arvutamine, ajaplaneerimine, graafikute lugemine</p> <p>Suhtluspädevus: rühmatöö, vestlused ettevõtjatega, meeskonnatöö</p>		

Makromajandus 12 klass (35 tundi)

Õppesisu	Õpitulemused Õpilane:	Praktilised tööd ja IKT rakendamine/
<p>1) Makromajandus Riigi- ja globaalmajandus, kaasaegsed majandused maailmas</p> <p>Põhimõisted: makroökoonoomika, globaalmajandus, avatud ja suletud majandus</p>	<ul style="list-style-type: none"> teab riigi rolli majanduses erinevates ühiskondades 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <p>a. Majandussüsteemide võrdlus</p>
<p>2) Valitsuse osa majanduses Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud, nende ümberjaotamine. Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis.</p> <p>Põhimõisted: Riigieelarve (tulu- ja kulupõhine eelarve), maksusüsteemid, otsesed ja kaudsed maksud,</p>	<ul style="list-style-type: none"> toob näiteid valitsuse poolt pakutavate hüvede kohta; tunneb valitsuse reguleerivat ja suunavat rolli majandusringluses ja hüvede ümberjagamisel; arutleb riigi eelarve moodustamise, maksupoliitika ja tulude ümberjaotamise üle. 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <p>a. kohaliku omavalitsuse eelarve analüüs</p> <p>b. kohaliku omavalitsuse või riigikogu külastamine turuplatsi õppemäng;</p> <p>c. volikogu rollimäng.</p> <p>IKT: info leidmine andmebaasidest</p>
<p>3) Pangandus, rahapoliitika ja finantssüsteem Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Pangandussüsteem, keskpang ja kommertspangad, nende ülesanded ja roll raharingluses, Eesti rahanduspoliitika. Euro ja selle</p>	<ul style="list-style-type: none"> tunneb raamatupidamise aluseid ja oskab pidada lihtsat majandusarvestust, teeb vahet püsi- ja muutuvkulude vahel; oskab lugeda bilanssi ja kasumiaruannet. 	<p>Praktilised ülesanded.</p> <p>a. interaktiivsed investeerimismängud</p> <p>b. hoiustamise ja laenamise ülesanded</p> <p>c. Kommertspanga külastus</p>

<p>kasutamine Euroopas.. Majanduspoliitika koordineerimine Euroopa Liidus. Finantssüsteem, laenamine ja säästmine, maksekeskkond ja makseviisid. Rahaloome ja raha väärtuse muutused, Inflatsioon, deflatsioon. Tarbijahinnaindeks.</p> <p>Põhimõisted: raha, keskpank, kommertspank, valuutakomitee, rahanduspoliitika, inflatsioon, deflatsioon, tarbijahinnaindeks</p>	<p>.</p>	<p>d. Pangaesindaja tunnikülustus e. Rollimängud (kuidas saada pangast laenu) IKT: Finantsinfo leidmine erinevatest andmebaasidest:</p>
<p>4) Majanduse stabiilsus ja areng Sisemajanduse kogutoodang, selle arvutamine ja muutused, tööturg ja selle tasakaal, Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Eesti maksupoliitika. Majanduse tsüklilisus. Keinsism</p> <p>Põhimõisted: SKT, fiskaal- ja monetaarpoliitika, majanduse tsüklilisus, maksebilanss.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib valitsuse majanduspoliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, sotsiaalse turvalisuse tagamisel; • oskab hinata riigi majanduslikku olukorda ja taset peamiste majandusnäitajate alusel 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <p>a. SKT arvutamine erinevatel meetoditel IKT: majandusinfo leidmine erinevatest andmebaasidest</p> <p>4.</p>
<p>5) Rahvusvaheline majandus. Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: SKT, IAI, THI jne. Rahvusvaheline majandus. Suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Eksport, import. Õiglane kaubandus. Valuuta, valuutatarg, valuutakurss, ostujõu pariteet. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid ja koostöö. Euroopa Liidu ühisturg. Kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping. Eesti sise- ja välismajandus, arengusuunad..</p> <p>Põhimõisted: SKT, IAI, THI,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab juhi peamisi ülesandeid meeskonna analüüsib kaubanduse rolli nii riigi kui ka rahvusvahelises majanduses; • selgitab suhtelist ja absoluutset eelist; • tunneb raha vahetusväärtuse mõju riigi ekspordile ja impordile; • tunneb maailma regioonide majandusliku arengu iseärasusi ja erinevusi; • mõistab tehnoloogilise arengu abil saavutatud majanduskasvu ja elatustaseme tõusuga kaasnevaid võimalikke negatiivseid muutusi ühiskonnas – linna ja maa vastandumist, tööpuuduse 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <p>a. maksebilansi ülesanne; b. riikide võrdlus erinevate majandusnäitajate aluse, ettekanded; c. absoluutse ja suhtelise eelise arvutamine ja analüüs; d. kaupade päritolu Eestis.</p>

<p>suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine, eksport, import, õiglane kaubandus, valuuta, valuutaturg, valuutakurss, ostujõu pariteet, rahvusvahelised majandusorganisatsioonid, kaubanduspiirangud: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping, maksebilanss.</p>	<p>kasvu, tulude ebavõrdset jaotust ja elanikkonna kihistumist, ressursside ammendumist.</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab spetsialiseerumise ja globaliseerumise mõisteid, toob nende kohta näiteid maailmamajandusest; • teab mitmesuguseid kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, kaubandustõkked, dumping ja analüüsib kaubanduspiirangute mõju üksitarbijale, ettevõtetele nii koduriigis kui ka teistes riikides.. 	
<p>6) Globaliseerumine, maailmamajandus kaasajal Kaasaegsed suunad maailma majanduses. Regioonide majandusliku arengu iseärasused ja erinevused. Turumajanduse laienemine. Tööpuuduse kasv, tulude ebavõrdne jaotus ja elanikkonna kihistumine, ressursside ammendumine</p> <p>Tulevikuväljavaated: innovatsioon majandus, internetikaubandus, teadmispõhine majandus, loomemajandus</p> <p>Põhimõisted: globaliseerumine, riikide elatustase ja rikkus, innovatsioon, loomemajandus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teab globaliseerumise mõistet, toob selle kohta näiteid • mõistab ja oskab selgitada globaalseid probleeme-ressursside ammendumist, riikide ebavõrdsuse suurenemist, majandusest põhjustatud keskkonnaprobleeme. 	<p>Praktilised ülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> Majandusregioonide ja riikide näitajate võrdlus Tulevikutsenaariumite ajurünnak
<p>Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, tarbijaindeksi arvutamine; liht- ja liitprotsendiline muutumine; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel; ühiskonnaõpetus: subsidium, inflatsioon, deflatsioon, keskpang, fiskaalpoliitika, välismajanduspoliitika, tollimaksud, kvoodid, geograafia: finantsvahendust pakkuvad ettevõtted, nende paiknemine, import, eksport, õiglane kaubandus, WTO, IMF; riikide ja regioonide areng, globaliseerumine, regionaalpoliitika, ; ajalugu: Eesti maksevahendid ja. rahareform Eesti väliskaubanduse ajalugu.</p> <p>läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja</p>		

jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

Õpipädevus: probleemülesannete lahendamine, info otsimine internetist, võõrkeelse ja majandusliku sõnavara täiendamine

Väärtuspädevus: aususe tähtsus ettevõtluses, keskkonnasäästlikkus, töö väärtustamine, ärietika,

Sotsiaalne pädevus: ettevõtluse roll, töö tähtsus ühiskonnas, ühiskonna majandusprotsesside ja poliitika mõistmine

Enesemääratluspädevus: enda ettevõtlikkuse, liidrirolli hindamine, enesehinnang

Ettevõtlikkuspädevus: õpilasfirma loomine ja tegevus, juhtimisvalmidus, motivatsioon

Matemaatikapädevus: ettevõtte kulude, tulude, kasumi, kahjumi, tootlikkus, bilansi ja maksude, palga arvutamine, protsentarvutus, diagrammide lugemine

Suhtluspädevus: rühmatöö, vestlused ettevõtjatega, meeskonnatöö

Õpikeskkond:

- 1 Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
- 2 Kool võimaldab interaktiivsete mängude ja rühmatööde jaoks kasutada arvutiklassi ja tagab vatsavate programmide soetamise.
- 3 Kool võimaldab tublimatel õpilastel osaleda majandusteemalistel konkurssidel, konverentsidel, olümpaadidel, õppelaagris.
- 4 Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (ettevõttes) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
- 5 Koolil on ainekava eesmärged toetavaid õppematerjale ja -vahendeid (ajakirjandus ja Internet, kust jälgida uudiseid Eesti ning maailmamajanduse kohta).

Hindamine:

Õpitulemuste hindamine lähtub riikliku õppekava üldosas ja teistes hindamist reguleerivates dokumentides toodud hindamisalustest ja Paide Gümnaasiumi üldisest hindamisjuhendist.

Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ja uurimuste/iseseisvate tööde/ettekannete hinnetest.

Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvateks töödeks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöodes jne.

Majandusõppe kursus lõpeb kokkuvõtva hindamisega, mis hõlmab kogu kursuse materjali.

MEEDIAÕPETUSE AINEKAVA

Sotsiaal-humanitaarainete õppesuund

Kohustuslikud- ja valikkursused

1. kursus „Elamine kui meedia kütteaine“
2. kursus „Reklaam ja avalik esinemine“
3. kursus „Raadio eile, täna, homme“
4. kursus „Tutvume telemaastikuga“

Õppeaine kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Tänapäeva ühiskond on infoühiskond, milles meedial on keskne roll ühiskondlike protsesside ja tarbimiskäitumise mõjutajana. Meediaõpetusega kujundatakse kriitilist, hästi informeeritud meediatarbijat. Meediaõpetus baseerub õpilaste loovusel ja analüüsivõimel, rakendab ja arendab õpilaste võimeid ning oskuseid.

Meediaõpetus valmistab õpilast ette toimima nüüdisaegse infoühiskonna tegusa liikmena; ajama enda, lähedaste ja huvirühma asju ning elukestvalt õppima.

Meediaõpetusega püütakse tekitada õpilastes huvi trüki- ja elektroonilise meedia, samuti sotsiaalmeedia vastu laiemalt ning anda neile baastadmistega võrdses mahus praktilisi oskuseid.

Meediaõpetuse valikkursustega püütakse õpilastes tekitada huvi oma kooli ajaloo ning igapäevaste tegemiste ja ürituste vastu, selle praktiline väljund on kooliraadio saated ning kooli ajaleht „Lennuk“.

Meediaõpetuses suunatakse õpilast määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid; arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust; mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme; analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid.

Õppeaines antakse põhjalik ülevaade neljanda võimu osast ühiskonnas; teabe liikidest; ajakirjanduseetika koodeksist; pressiteate koostamisest; ajakirjanduse žanritest; meediaga seotud elukutsetest; reklaami koostamise alustest ja reklaami psühholoogilistest alustest; avaliku esinemise põhimõtetest ja vajalikest oskustest.

Õpilane saab ülevaate raadio ja televisiooni ajaloost Eestis; raadio- ja telemaastiku hetkeseisust; avalik-õigusliku ja eraringhäälingu toimimispõhimõtetest; raadio- ja telereporteritöö eripärast ning eeldustest.

Õppeaines antakse praktilised oskused pressiteate ja teavituspilani koostamiseks; intervjuu tegemiseks ja intervjuueeritava rollis olemiseks; avalikuks esinemiseks ja esitluse koostamiseks; reporteritööks ja raadiosaate kokkupanekuks.

Õppeaine on üles ehitatud nii, et 10. klassis on kohustuslikud kursused „Elamine kui meedia kütteaine“ ja „Reklaam ja avalik esinemine“ (2 tundi nädalas); 11. klassis on valikkursused „Raadio eile, täna, homme“ ja „Tutvume telemaastikuga“ (2 tundi nädalas).

Läbivad teemad ja ainetevaheline lõiming

Meediaõpetus toetab eesti keele kohustusliku kursuse „Meedia ja mõjutamine“ õpet, avades laiemalt trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni ning analüüsides olulisi tekstiliike, samuti käsitledes põhjalikult reklaami (kommertsreklaam, poliitiline reklaam, sotsiaalreklaam), nende sihtrühmi, kanaleid ja reklaami mainekujundusvahendina. Meediaõpetus süvendab praktilisi oskuseid meedia tarbimiseks ja meediatekstide loomiseks.

Meediaõpetus toetab sotsiaalainete õpet. Meediatekstide käsitlemine ja analüüs mõjutab maailmapildi kujunemist, annab lisainfot maailmas toimuva kohta, aitab orienteeruda ühiskonnaelus ja inimsuhetes. Tele- ja raadioajaloo käsitlemine ajastu kontekstis aitab paremini mõista Eesti elu erinevaid perioode.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas järgmised ainevaldkonnas taotletavad pädevused: meediatekstide lugemise, tõlgendamise ja koostamise oskus; oskus otsida teavet erinevatest allikatest; avaliku esinemise oskused; teadmised erinevatest ametitest trüki-, raadio- ja telemeedias.

Läbiva teema „Teabekeskond“ eesmärgiseadega on kooskõlas järgmised ainevaldkonnas taotletavad pädevused: gümnaasiumiõpilane on kriitiline, hästi informeeritud meediatarbija, kes teeb iseseisvaid valikuid ning põhjendab neid; ta on kursis avalikus ruumis tegutsemise reeglitega ning taunib nende rikkumist; ta oskab otsida teavet erinevatest allikatest; mõistab meediamajanduse rolli ühiskonnas, meedia funktsioneerimise põhjuseid ja tagajärgi.

Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ eesmärgiseadega on kooskõlas järgmised ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpilasel on teadmised tehnoloogiate toimimisest ja arengusuundadest meedia erinevates valdkondades (raadio, televisioon, sotsiaalmeedia);

ta mõistab meediavaldkonna tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ja keskkonnale. Ta oskab kasutada vahendeid, mis hõlbustavad infootsinguid.

Õpitulemused gümnaasiumi lõpus

1. Tunneb trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni.
2. Tunneb meediakanaleid.
3. On teadlik meediateksti vastuvõtu eripärast ja selle põhjustest.
4. Eristab fakti arvamusest ning usaldusväärset infot küsitavast.
5. Tunneb meediatekstis ära argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted.
6. Analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel.
7. Mõistab meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme.
8. Teab põhifakte raadio ja televisiooni arengust Eestis.
9. On osalenud vähemalt ühe kooliraadio saate tegemises.

1. kursuse „Elamine kui meedia kütteaine“ sisu

Õppekorralduse tutvustamine. Neljas võim ühiskonnas, teabe liigid. Uudise kriteeriumid, uudis erinevates infokanalites. Kvaliteetleht ja tabloid. Laswelli teooria: teabe liigid, auditoorium, tasakaalustatus, sõltumatus, objektiivsus sõnumi edastamisel. Eesti ajakirjanduseetika koodeks: kaasused, sõltumatuse ja objektiivsuse printsiip, vastulause. Avaliku Sõna Nõukogu: pressinõukogu, kaasuse struktuur. Pressiteade kui firma visiitkaart, pressiteate koostamine. Meediaga seotud elukutsed.

Õpitulemused

1. Mõistab seoseid reklaami, manipuleerimise ja tarbimise vahel.
2. Oskab iseseisvalt analüüsida ja kirjutada uudise kriteeriumidest lähtuvalt uudist.
3. Tunneb ajakirjanduseetika koodeksi struktuuri.
4. Oskab sõnastada ja kujundada eesmärgist lähtuvat pressiteadet.
5. Omab selgust artiklite tüüpidest.
6. Oskab analüüsida ja hinnata erinevate rubriikide vajalikkust ja tekstiloomet trükimeedias.

Hindamine

Hinnatakse kontrolltöid, õpilaste loovtöid, analüüse, praktilisi töid ning õpilaste osavõttu meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest. Kontrolltöid hinnatakse vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Projektid, praktikumid/praktilised tööd/laborid

Kaastööd kooli ajalehele „Lennuk“.

Iseseisev praktiline töö ajalehega. Iseseisev praktiline töö ajakirjanduseetika koodeksiga.

Praktikumid arvutiklassis: *lead*i koostamine; uudise koostamine; infootsing. Reklaami *layout* ja kompositsioon.

Osavõttud koolivälisest meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest.

Kasutatav õppevara (kirjandus, veebilehed ja muud allikad)

1. Meediaõpetus. Mapp Gümnaasiumile. Tartu Ülikool 2000.
2. S. Karro, R. Palmaru, R. Sikk, E. Tandre, A. Kivimäe, Ü. Rohtma „Meediaõpetus üldhariduskoolis“. KEA 2004.
3. Juhan Peegel „Eesti ajakirjanduse ajaloo“. TRÜ 1969
4. M. Lauristin, P. Vihalemm „Massikommunikatsiooni teooria“. TRÜ 1980.
5. D. Everett „Ajakirjaniku meelespea“. Tallinn 1995.
6. H. Harro, U. Loit „Ajakirjandusvabadusest kommunikatsioonivabaduse poole“. TÜ 1996.

7. H. Harro, U. Loit „Toimetulek ajakirjandusega“. Tallinn 1998
8. Eesti meediakanalite veebilehed (www.epl.ee; www.postimees.ee ; www.err.ee;
www.delfi.ee; www.oh tuleht.ee; www.kanal2.ee , www.tv3.ee)

2. kursuse „Reklaam ja avalik esinemine“ sisu

Reklaami koostamise alused. Reklaami psühholoogilised alused. Kujundamine: ajaleht, ajakiri, plakatreklaam, tekst. Kujundamise elemendid, vormid. Kommertstekst. Intervjueerija ja intervjueeritav. Intervjuu liigitus, ettevalmistusperiood, taustauuring. Küsimuste koostamine ja intervjuu praktiline läbiviimine. Presentatsioon ja enesekehtestamine. Kõnede liigid, mõistetavuse dimensioonid. MS PowerPoint. Pressifoto ja ajakirjandusfoto. Stsenariumiõpetus, stsenaarne plaan. Kursuse kokkuvõte.

Õpitulemused

1. Oskab analüüsida reklaami sisu ja kujunduslikke elemente, reklaami mõju.
2. Tunneb küsimuste esitamise meetodikat.
3. Oskab aktiivselt kuulata.
4. Tunneb avaliku esinemise avanguvõtteid.
5. Oskab koostada nõuetekohast slaidiprogrammi.
6. Teab auditooriumiga toimetuleku tehnikaid.
7. On täienenud arvutivõimaluste kasutusoskus.

Hindamine

Hinnatakse kontrolltöid, õpilaste loovtöid, analüüse, praktilisi töid ning õpilaste osavõttu meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest. Kontrolltöid hinnatakse vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Projektid, praktikumid/praktilised tööd/laborid

Kaastööd kooli ajalehele „Lennuk“. Praktikum koostöös Kinobussiga. Pressifotonäituse külastus. Praktilised kujundusvõtted arvutiklassis, koolilehe kujundamine. Õppekäigud erinevatesse toimetustesse. Osavõttud koolivälistest meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest.

Kasutatav õppevara (kirjandus, veebilehed ja muud allikad)

1. Eesti meediakanalite veebilehed (www.epl.ee; www.postimees.ee ; www.err.ee;
www.delfi.ee; www.oh tuleht.ee; www.kanal2.ee , www.tv3.ee)
2. M. Lauristin, P. Vihalemm „Massikommunikatsiooni teooria“. TRÜ 1980.
3. H. Harro, U. Loit „Toimetulek ajakirjandusega“. Tallinn 1998
4. Eesti Ajalehtede Liit www.eall.ee

3. kursus „Raadio eile, täna, homme“

Raadiokanalid Eestis, erakanalid ja avalik-õiguslikud kanalid. Eesti Raadio neli programmi. Raadio algusaastad Eestis. Ülevaade raadio arengust tänasesse päeva. Kuidas on

raadiokuulamine aastatega muutunud. Hääli kui raadioajakirjaniku töövahend. Raadioreporterit ja saatejuhi töö eripärad raadios. Raadiouudise erinevus teiste kanalite uudistest. Raadiointervjuu eripärad, otse-eetri võlu ja valu. Reportaaž kui raadiotöö põhivahend. Kuuldemäng kui eriline raadiožanr. Heli salvestus ja montaaž, eetilised probleemid intervjuude lühendamisel. Muusika osatähtsus raadioprogrammis. Taustahelid, miks ja millal. Raadioprogrammi ülesehituse põhimõtted. Raadiokanalite kodulehed kui lisavõimalus kuulajale. Ideede väljatöötamine kooliraadio saadete tarvis, saadete tegemine rakendades omandatud teadmisi.

Õpitulemused

1. Teab ja tunneb Eestis tegutsevaid raadiokanaleid.
2. Teab, mille poolest erinevad era- ja avalik-õiguslik kanal.
3. Teab põhifakte raadio arengust Eestis.
4. Omandab vajalikud algteadmised raadiointervjuu tegemiseks.
5. Õpilasest on saanud nõudlikum ja teadlikum raadiokuulaja.
6. On osalenud vähemalt ühe kooliraadio saate tegemises.

Hindamine

Hinnatakse kontrolltöid, õpilaste loovtöid, analüüse, praktilisi töid, õpilaste osavõttu meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest ning osavõttu kooliraadio saadete tegemisest. Kontrolltöid hinnatakse vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Projektid, praktikumid/praktilised tööd/laborid

Kaastööd kooliraadiotele. Õppekäigud Vikerraadiosse, Eesti Raadio arhiivi ja Raadioteatrisse. Ühe erakanali külastus. Arvutiklassis tutvumine raadiokanalite kodulehtedega, programmide ülesehitusega. Osavõttud koolivälisest meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest.

Kasutatav õppevara (kirjandus, veebilehed ja muud allikad)

1. Eesti raadiokanalite veebilehed (www.err.ee; www.kuku.ee ; maakonnaraadiod)
2. Rääkiv plekk-kruus ja teisi raadiojutte. Väljaanne ERi 80. juubeliks, Tallinn 2006.
3. Raadio näitab pilti. Eesti Ringhäälingute Liidu väljaanne, Tallinn 2008.
4. Tamur Tohver „Tasa kuulata on kergem“. Tallinn, 2003.
5. Kas kuulete. Valitud kuuldemängud aastatest 1994-2000.
6. Päevakaja 35. ERi uudistetoimetuse väljaanne, Tallinn 1993.

4. kursus „Tutvume telemaastikuga“

Telekanalid Eestis, erakanalid ja avalik-õiguslikud kanalid. Eesti Televisiooni kaks programmi. Televisiooni algus Eestis. Ülevaade televisiooni arengust tänasesse päeva.

Tuntud teleajakirjanikud läbi aegade. Ametid televisioonis: reporter, saatejuht, režissöör, operaator, valgustaja, toimetaja. Pilt kui televisiooni tunnus. Pildi montaaž. Teleuudise erinevus teiste kanalite uudistest. Otseülekanne televisioonis. Kuidas televisioon mõjutab meie väärtushinnanguid. Teleteemadega paralleelselt ideede väljatöötamine kooliraadio saadete jaoks ja saadete tegemine rakendades õpitud.

Õpitulemused

1. Teab ja tunneb Eestis tegutsevaid telekanaleid.
2. Teab, mille poolest erinevad avalik-õiguslik ja erakanal.
3. Teab põhifakte televisiooni arengust Eestis.
4. Tunneb teletöoga seotud põhimõisteid.
5. Õpilasest on saanud nõudlikum ja kriitilisem teletarbija.
6. On osalenud vähemalt ühe kooliraadio saate tegemises.

Hindamine

Hinnatakse kontrolltöid, õpilaste loovtöid, analüüse, praktilisi töid, õpilaste osavõttu meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest ning osavõttu kooliraadio saadete tegemisest. Kontrolltöid hinnatakse vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Projektid, praktikumid/praktilised tööd/laborid

Kaastööd kooliraadiotele. Õppekäigud ETV-sse ja Tallinna Televisiooni, ETV muuseumisse. Arvutiklassis tutvumine telekanalite kodulehtedega, programmide ülesehitusega. Osavõttud koolivälistest meediateemadega seotud konkurssidest, võistlustest.

Kasutatav õppevara (kirjandus, veebilehed ja muud allikad)

1. Telekanalite kodulehed (www.err.ee ; www.tv3.ee; www.kanal2.ee)
2. Hagi Šein „Suur teleraamat“. TEA 2005.
3. H.G.Möller, M.Thorsen „Teleajakirjandus“. TÜ 1996.